

Шапран О.*

ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ПАРАМЕТРІВ СВІТОВОГО РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Основними довгостроковими факторами формування кон'юнктури світового ринку нафти є [1, с. 34]: діяльність об'єднання нафтовидобувних країн ОПЕК, яка направлена на підтримку стабільних високих цін на нафту та їх збільшення; обсяги запасів та видобування нафти, які у найближчому майбутньому можуть бути не в змозі задовольнити зростаючий світових попит на світовому ринку нафти; швидкозростаючий попит на світовому ринку нафти як зі сторони розвинених країн – США, Західної Європи, так і з боку Китаю та Індії; діяльність основних імпортерів нафти, у першу чергу США, щодо пошуку шляхів стабілізації забезпечення нафтою, зменшення її ціни на світовому ринку.

Різке підвищення цін на нафту у першій половині 2008 р. у черговий раз поставило питання про забезпечення світової економіки енергоресурсами на перший план. Аналіз даних свідчить, що за збереження нинішнього рівня споживання власні запаси нафти Північної Америки і Західної Європи будуть використані упродовж десятиліття. Навіть з урахуванням досить поміркованої політики ЄС з обмеження споживання енергоресурсів це означає, що своєрідний розподіл праці (коли нафту видобувають на Близькому Сході, в Африці і Південній Америці, а споживають США, Канада, Китай, Японія, Індія та країни Західної Європи) зберігатиметься на середньотермінову перспективу. При цьому США зацікавлені в тому, щоб країни Азії, особливо Китай, задовольняли свої потреби у вуглеводнях з російських або казахстанських джерел і не конкурували з США на ринках Африки і Близького Сходу.

За даними останньої доповіді Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), сьогодні світ щоденно споживає 84 млн. барелей нафти. Таким чином, в умовах надлишку пропозиції нафти на світовому ринку її ціна постійно зростає. Темпи економічного зростання, приріст населення, динаміка споживання і специфіка процесів внутрішнього накопичення в різних країнах світу, а також науково-технічний прогрес і глобальні зміни клімату відносять до основних факторів, що спричиняють специфіку глобального вектора розвитку цінових параметрів енергетичних ринків.

Більшість провідних теоретиків і практиків схиляються до думки, що підвищена волатильність цін на нафту зумовлена дисбалансом попиту та пропозиції. Однак, не варто нехтувати й спекулятивними операціями, що також формують сучасну динаміку цін на енергоносії і спричиняють їх різкі коливання. [2, с. 52]

Без сумніву, одним із факторів, що підвищує нестабільність до рівня глобального дисбалансу, є суттєве зменшення запасів нафти у провідних ТНК США і Західної Європи, оскільки родовища, які вони розробили, близькі до вичерпання, а національні нафтові корпорації країн ОПЕК, навпаки, мають великі запаси нафти, підтримку урядів та міжнародних організацій щодо перспектив освоєння нових ринків збуту. Крім того, не

* аспірантка кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Мазуренко В.П.

останню роль в обмеженні доступу енергетичних ТНК до закордонних родовищ відіграє політика урядів-власників родовищ, спрямована на трансформацію галузевої структури країн до скорочення сировинної спрямованості економіки та експорту (Казахстан, Венесуела, Алжир, Нігерія та ін.).

Таким чином, у першому наближенні можна сформулювати висновок про те, що джерелом нестабільності глобального енергетичного ринку є суперечливі інтереси енергетичних ТНК, з одного боку, та неадекватне пристосування їхньої поведінки до середовища, породжене тими самими ризиками, з іншого. Така двояка роль ТНК зумовлює необхідність об'єктивного аналізу глобального енергетичного ринку з метою врахування окресленого феномену.

У результаті змін у геополітичному та економічному вимірах перед світовим енергетичним ринком постали нові проблеми, що потребують негайного розв'язання. До таких проблем можемо віднести необхідність пошуку ресурсів для розвитку в довготривалій перспективі та збільшення біржової вартості корпорацій. Енергетичні корпорації намагаються розв'язати ці проблеми за допомогою перебазування пошуково-розвідувальних робіт у віддаленіші райони, більшою мірою залучаючи інші корпорації для управління операціями, які належать до основних видів діяльності, чи спрямованих на підвищення якості оперативного управління.

У світовому нафтогазовому секторі – складової світового енергетичного ринку, продовжують домінувати транснаціональні вертикально-інтегровані корпорації BP, Shell і ChevronTexaco й великі національні нафтові корпорації Aramco та Nigerian National Oil Company. В усіх регіонах світу вони забезпечують стратегічні напрямки розвідки та експлуатації родовищ. Їм належить більше 95% потужностей нафтопереробки в світі. Ці великі конгломерати, що діють у кількох географічних регіонах, здатні керувати всім ланцюгом виробництва у нафтогазовій галузі – від розвідки запасів сировини до постачанням кінцевого продукту споживачеві.

Література

1. Бурлака Г.Г., Поп Г.С. Нефть и газ в современной экономике / НАН Украины; Ин-т биоорганической химии и нефтехимии. – К.: ЗАТ «Віпол», 2009. – 296 с.
2. Бурлака В.Г., Шерстюк Р.В. Трансформация рынков нефти и газа: Монография. – К.: НАУ, 2009. – 320 с.